Ба шурои диссертатсионии 6D.КОА-123-и назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (Нишонӣ: шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17, бинои асосии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, толорои шуроҳои диссертатсионӣ; телефон: (+992) 907-307-035, e-mail. zbsh@list.ru)

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Зайнидинӣ Муаттарахон Зайнидин дар мавзуи «Махсусияти мундариҷавӣ ва жанрии гӯшаи «Анбӯр»-и нашрияи «Ҳақиқати Ленинобод» («Ҳақиқати Суғд»)» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2.22. Рӯзноманигорӣ

Матбуоти даврӣ дар ҳама марҳалаҳои таърихии рушди ҷомеа чун оинаи воқеият ва инъикосгари рӯйдодҳои муҳимми сиёсӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ хизмат мекунад. Дар миёни воситаҳои муассири таъсиррасонии публитсистӣ ҳаҷв ва анвои гуногуни он мақоми алоҳида доранд, зеро маҳз аз тариқи хандаи масъулиятнок, пичингу киноя ва танқиди созанда иллатҳову норасоиҳои ҷомеаро фош сохта, ба ислоҳи онҳо замина мегузоранд.

Дар таърихи матбуоти тоҷик, бахусус дар низоми матбуоти маҳаллӣ ва вилоятӣ, саҳифаву гӯшаҳои ҳаҷвӣ роҳи ниҳоят шавқовар ва муҳимро паси сар намудаанд. Рӯзномаи вилоятии «Ҳақиқати Ленинобод» (ҳоло «Ҳақиқати Суғд») ҳамчун яке аз нашрияҳои деринабунёд ва бонуфузи кишвар бо таъсиси гӯшаи ҳаҷвии «Анбӯр» (аз соли 1955) дар инъикоси мушкилоти иҷтимоӣ ва маишии аҳолӣ хидмати бузурге анҷом додааст.

Мубрамияти мавзуи таҳқиқи Зайнидинӣ Муаттарахон Зайнидин маҳз дар он зоҳир мегардад, ки имрӯз, дар шароити гузариш ба фазои нави иттилоотӣ ва ба вуҷуд омадани изтироби жанрӣ дар журналистикаи муосир, муроҷиат ба таҷрибаи таърихии ҳаҷвнигории матбуоти даврӣ муҳиммияти калон пайдо мекунад. Омӯзиши мукаммалу монографии гӯшаи «Анбӯр» имкон медиҳад, ки омилҳои пайдоиш, заминаҳои таърихиву иҷтимоӣ, хусусиятҳои жанрӣ ва мундариҷавии публитсистикаи ҳаҷвӣ дар матбуоти маҳаллӣ ба таври илмӣ муайян ва арзёбӣ карда шаванд.

Аз ин рӯ, пажуҳиши мазкур барои эҳёи суннатҳои суннатии ҳаҷви касбӣ ва истифодаи таҷрибаи он дар журналистикаи муосири тоҷик аҳаммияти фавқулода дорад.

Дар автореферат дараҷаи омӯзиш ва баррасии масъала ба таври амиқи назариявӣ коркард карда шудааст. Довталаб дуруст қайд мекунад, ки бо вуҷуди мавҷудияти таҳқиқи густарида доир ба ҳаҷви матбуоти ҷумҳуриявӣ (масалан, маҷаллаҳои «Мушфиқӣ» ва «Хорпуштак») ва ё нашрияҳои давраи аввали шӯравӣ, гӯшаҳои ҳаҷвии матбуоти вилоятию ноҳиявӣ, бахусус гӯшаи «Анбӯр»-и нашрияи «Ҳақиқати Ленинобод», то ҳол масъалаи таҳқиқи алоҳидаи монографӣ нагардида буданд. Корҳои таҳқиқии Д. Самадова, З. Сатторова ва мақолаҳои П. Рустамова танҳо паҳлуҳои алоҳидаи ин нашрияро фаро гирифтаанд, вале вежагиҳои шакливу мундариҷави ва жанрии гӯшаи «Анбӯр»-ро ҳамаҷониба пӯшида натавонистаанд. Аз ин лиҳоз, пажуҳиши довталаб фазои холии илмиро дар ин самт пур мекунад.

Мақсади асосии таҳқиқ омӯзиш ва баррасии омилҳои пайдоиш, ташаккул ва инкишофи гӯшаи ҳаҷвии «Анбӯр»-и рӯзномаи «Ҳақиқати Ленинобод» («Ҳақиқати Суғд») бо назардошти вежагиҳои мундариҷавию жанрии он мебошад. Мақсади гузоштașуда ба мавзуи диссертатсия мувофиқати пӯрра дошта, барои расидан ба он вазифаҳои зерини мантиқӣ ва пайдарпай ҳалли худро ёфтаанд: муайян кардани заминаҳо ва омилҳои таърихию иҷтимоии зуҳури маводди ҳаҷвӣ дар нашрия; баррасии раванди пайдоиш ва марҳалаҳои рушди гӯшаи «Анбӯр»; таҳлили сохторӣ, мундариҷавӣ ва мавзӯии маводди ҳаҷвӣ; таснифоти жанрии матолиби гӯша (фелетон, памфлет, луқма, нақиза, эпиграмма); муайян намудани таносуби воқеият ва тахайюлоти бадеӣ дар нигоштаҳои ҳаҷвӣ; арзёбии мақоми публитсистикаи ҳаҷвӣ дар тарбияи ахлоқии ҷомеа ва ислоҳи норасоиҳо.

Вазифаҳои таҳқиқ бо тартиби сохтории диссертатсия (се боб ва шаш фасл) алоқамандии мустақими мантиқӣ дошта, таҳлили ҳамаҷонибаи мавзуро таъмин сохтаанд.

Навгонии илмии рисола дар он зоҳир мегардад, ки бори аввал дар журналистикашиносии тоҷик мавод ва таҷрибаи эҷодии гӯшаи ҳаҷвии «Анбӯр»-и рӯзномаи вилоятии «Ҳақиқати Ленинобод» («Ҳақиқати Суғд») ба таври ҷомеъ ва монографӣ мавриди пажуҳиш қарор гирифтааст. Бори аввал заминаҳо ва омилҳои сиёсӣ, иҷтимоӣ ва касбии таъсиси гӯшаи ҳаҷвии «Анбӯр» (аз ҷумла таъсири маҷаллаи «Мулло Насриддин», рӯзномаи «Овози тоҷик» ва маҷаллаи «Хорпуштак») мушаххас ва таҳлил гардидаанд.

Маводди ҳаҷвии гӯшаи «Анбӯр» аз рӯйи мундарича ва мавзуъ дастабандӣ ва тасниф карда шуда, масъалаҳои иҷтимоӣ, ахлоқӣ ва маишӣ ҳамчун меҳвари асосии нигоштаҳо собит шудаанд.

Таснифоти жанрии маводди ҳаҷвии нашрия анҷом дода шуда, онҳо ба ду гурӯҳи калон: ҳаҷви бадеиву публитсистӣ (ашъори ҳаҷвӣ) ва ҳаҷви публитсистиву бадеӣ (фелетон, памфлет, лукма, нақиза ва эпиграмма) тақсим карда шудаанд.

Арзиши назариявии таҳқиқ дар он аст, ки он назарияи публитсистикашиносии тоҷикро дар бахши ҳаҷви матбуотӣ, махсусан матбуоти вилоятиву маҳаллӣ, бо хулосаҳо ва бардоштҳои тозаи илмӣ бой мегардонад. Баррасии таносуби воқеият ва бадеият, васеъ намудани фаҳмиши назариявии жанрҳои хурди ҳаҷвӣ дар матбуот заминаи назариявиро барои пажуҳишҳои оянда фарҳам меорад.

Арзиши амалии рисола баланд аст. Натиҷаҳои таҳқиқ метавонанд дар таълифи дастурҳои таълимӣ ва васоити аёни барои донишҷӯёни факултетҳои журналистика; хондани курсҳои махсус ва лексияҳо аз фанҳои «Таърихи журналистикаи тоҷик», «Асосҳои фаъолияти эҷодии журналист» ва «Публитсистикаи ҳаҷвӣ» ва омода кардани маҷмӯаҳои алоҳида аз намунаҳои беҳтарини маводди ҳаҷвии гӯшаи «Анбӯр» барои алоқамандони соҳа истифода шаванд.

Дар баробари арзиши баланди илмӣ ва амалӣ, **баъзе камбудиҳо** ва нуқсонҳои ҷузъӣ дар автореферат ба чашм мерасанд, ки ишораи онҳо барои такмили кор дар оянда суманд хоҳад буд:

1. Дар мавзуъ ва предмети таҳқиқ хусусиятҳои шакливу ороишӣ ва дизайни матолиб зикр гардидаанд, аммо дар фишурдаи бобҳо ба масъалаи истифодаи карикатураҳо, иллюстратсияҳо ва ҷойгиршавии графикии гӯшаи «Анбӯр» дар саҳифаҳои рӯзнома таҷрибаи кофӣ ва таҳлили амиқи визуалӣ дида намешавад.
2. Дар фасли таҳлили жанрӣ сарҳадбандии байни жанрҳо баъзан хира мегардад: муаллиф дар таҳлили жанрҳои публитсистикаи ҳаҷвӣ (масалан, миёни фелетон ва памфлет ё лукма) бештар ба тарафи мундариҷавии мавод эътибор дода, хусусиятҳои сохторию композитсионии онҳоро камтар баррасӣ кардааст. Инчунин, тавре худи муаллиф дар хулосаҳо ишора мекунад, аз сабаби он ки бештари мавод аз ҷониби хонандагони ғайрикасбӣ навишта шудаанд, муайян кардани жанри дақиқи онҳо мушкил аст, вале ба

ҳар ҳол, пешниҳод намудани меъёрҳои аниқтари жанрӣ аз ҷониби довталаб мувофиқи мақсад мебуд.

3. Дар матни автореферат бархе ҷумлаҳои дароз ва пурпеч дида мешаванд, ки балоғати баёни илмиро коҳиш медиҳанд. Инчунин, дар чанд саҳифа хатоҳои техникӣ ва истифодаи нодурусти аломатҳои китобат (вергул ва тире) ба назар мерасанд.

Камбудиҳои зикршуда хусусияти ҷузъӣ ва машваратӣ дошта, ба арзиши умумии илмӣ, мубрамият ва навоварии автореферати диссертатсия халал ворид намекунанд. Аз мундариҷа ва фишурдаи автореферати Зайнидинӣ Муаттарахон Зайнидин дар мавзуи «Махсусияти мундариҷавӣ ва жанрии гӯшаи «Анбӯр»-и нашрияи «Ҳақиқати Ленинобод» («Ҳақиқати Суғд»)» бармеояд, ки диссертатсия кори пурраи илмӣ-таҳқиқӣ буда, ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон пурра мувофиқат мекунад ва муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2.22. Рӯзноманигорӣ махсуб меёбад.

Доктори илмҳои филологӣ, профессори
факултаи гуманитарию педагогии
Донишгоҳи байналмилалии сайёҳӣ
ва соҳибкории Тоҷикистон **Ҳамидиён И.И.**
«16» августи соли 2026.

Нишонӣ: 734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, ноҳияи Исмоили Сомонӣ,
хиёбони Рӯдакӣ, бинои 185, ҳуҷраи 57.
Тел.: (+992) 919708170
E-mail: i.hamidiyon@gmail.com

«Имзои Ҳамидиён Илҳомҷон Иномзодаро тасдиқ мекунам»
Сардори РК ва корҳои махсуси ДБССТ **Ҷураев Ш.Н.**

Нишонӣ:: 734055, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, к. Борбад, 48/5.
E-mail: info@iutet.tj
Сомона: https://iutet.tj
Тамос: +992 (37) 234-88-02